Inleiding op Brief van Jeremia

Hoewel et boek Brief van Jeremia een brief nuumd wodt, dreegt de tekst niet de kenmarken van een brief, mar is an te marken as een satire. D'r is gien reden om an te nemen dat dit boekien deur de profeet Jeremia schreven wezen zol. Et is niet dudelik as et oorspronkelik in et Grieks of in et Hebreeuws schreven is. Ok de daotum van schrieven is ongewis. Uut et feit dat een stok papyrus van et boek antroffen is onder de geschriften die vunnen binnen bi'j de Dode Zee, kan ofleided wodden dat et in of veur de eerste ieuw v.Chr. schreven wezen moet. In de Vulgata, een oolde Latiense vertaeling van de biebel, is de brief van Jeremia et zesde kepittel van et boek Baruch. Daoromme wodt et in een protte biebeluutgaoven as pat van Baruch opneumen.

Et boek is bedoeld as oproep an de lezer om gien gezag toe te kennen an aandere goden as de God van Israël. De tekst het gien gemaekte opbouw, mar is een beheurlik ommedaesde aniensluting van kotte stokken waor ofgoden belachelik in maekt wodden. Hiertoe wodt gebruuk maekt van stielmiddels as sarkasme, ironie en paradox.

Dit is een ofschrift van de brief die Jeremia stuurd het an de meensken die deur de keuning van de Babyloniërs in ballingschop wegvoerd wodden zollen naor Babylonië. In de brief geft hi'j an heur deur wat God him opdreugen hadde.

1 Omreden jim zundigd hebben tegen God, zuj'm in ballingschop naor Babylonië wegvoerd wodden deur Nebukadnessar, de keuning van de Babyloniërs. 2 Aj'm ienkeer in Babylonië binnen, zuj'm daor een hiel schoft blieven moeten, een protte jaoren, zeuven generaosies lange; daornao za'k jim veilig en wel van daor weerommebrengen. 3 In Babylonië zuj'm goden van zulver, goold en hoolt zien, die op de schoolders ronddreugen wodden en bi'j de volken daor ontzag wekken. 4 Pas op daj' je dan niet an die vremde volken anpassen en daj' niet deur ontzag bevangen wodden 5 aj' veur en aachter die goden een kloft meensken in anbidding zien. Zegge dan bi'j jezels: Alliend jow verdienen anbidding, Heer! 6 Want mien engel is bi'j jim en hi'j lat jim niet vri'juut gaon.

7 Die goden hebben een tonge die gladmaekt is deur een timmerman, en ze bin hielemaole mit goold en zulver belegd. Et is allemaole bedrog; ze kun niet iens praoten. 8-9 Ok maeken ze daor kraanzen van goold, veur op et heufd van heur goden, krek as et om een opdoft maegien gaot. Seins drokken de priesters et goold en zulver van heur goden aachterover veur eigen gebruuk, 10 of alderdeegst om et te besteden an de waegenloopse vrouwluden in de hoerekaaste. Die goden van zulver en goold en hoolt bin in de kleren krek as et meensken binnen, 11 mar ze wodden gewoon deur roest en motte antaast. Al hebben ze sangen kleraosie an, 12 ze moe'n heur gezichte ofvegen laoten, want et stof uut de tempel ligt d'r doemdik op. 13 Veerder hoolt zoe'n god een rieksstaf vaaste, krek as de rechters daore, mar hi'j kan iene die tegen him zundigt niet van kaant maeken. 14 In zien rechterhaand het hi'j een dolk of een biele, mar him huden tegen oorlog en rovers kan hi'j niet. Daoruut bliekt wel dat et gien goden binnen; hebbe d'r dan ok gien ontzag veur.

15 Lieke onnut as diggelgoed dat breuken is, 16 zo bin heur goden die daor in de tempels staon. Heur ogen zitten vol mit et stof dat opwi'jt as d'r meensken binnenkommen. 17 Krek as iene opsleuten wodt die tot de dood veroordield is omreden hi'j de keuning beledigd het, zo sluten de priesters de tempels of mit deuren, grundels en balkens, om et veur te wezen dat heur goden deur dieven besteulen wodden. 18 Hoewel de goden nog niet iene laampe zien kunnen, stikken de priesters d'r veur heur meer an as veur heurzels. 19 Et is mit die goden krek as mit de dreegbalken van heur tempels: zi'j bin ok vanbinnen maoge, naor et volk zegt, en deur ongedierte anvreten, zi'jzels en heur kleraosie, zonder dat ze et deur hebben. 20 Heur gezichte zicht zwat van de rook in de tempel. 21 Op heur kop en heur beerlag gaon vleermoezen, zwelvers en aandere voegels zitten, en ok wel katten. 22 Daor kuj'm wel an zien dat et gien goden binnen; hebbe d'r dan ok gien ontzag veur.

23 En dan et goold waor ze mit overtrokken binnen: as et niet oppoetst wodt, blinken ze niet; ze hadden ok al niks deur doe ze geuten wodden. 24 Zo dood as ze binnen, bin ze tegen iedere pries te koop. 25 Omreden ze niet lopen kunnen, wodden ze op de schoolders neumen, zodat iederiene zien kan hoe weerdeloos ze binnen. Ok heur eigen knechten schaemen heur d'r veur 26 dat ze zoe'n god, moch hi'j op de grond valen, weer overaende helpen moeten. En as hi'j al deur iene rechtop zet wodt, kan hi'j nog niet zels in beweging kommen, of zels recht staon gaon as hi'j schievezakt is. Toch legt et volk geschenken veur heur daele, krek as veur doden. 27 Van et offervleis wodt misbruuk maekt deur de priesters, die et verhaandelen, en ok deur heur vrouwluden, die et inzoolten en d'r niks van votgeven an de aarme of misdielde meensken. 28 Veerder wodden die offers anraekt deur vrouwluden die Tante Betje hebben of die krek een poppien kregen hebben. Hieruut kuj' wel ofleiden dat et gien goden binnen; hebbe d'r dan ok gien ontzag veur.

29 Waor zollen zi'j et an verdienen om
goden nuumd te wodden? Die goden van
zulver, goold en hoolt wodden bediend
deur vrouwluden. 30 In heur tempels zit-
ten de priesters bi'jenneer in scheurde
kleraosie, mit kaele heufden en ofscheerde
baorden, en zonder dat ze wat op heur
heufd hebben. 31 Ze beulen en janken
veur heur goden zoas pattie meensken
doen bi'j een dodenmaol. 32 Diezelde
priesters pakken heur goden kleraosie of
om daormit heur vrouwluden en kiender
in de kleren te helpen. 33 Die goden kun
niks weeromme doen, as ze now min of
goed behaandeld wodden. Ze kun ok gien
keuning anstellen of ofzetten. 34 En zo
kun ze ok gien riekdom of geld geven. Ze
kun iene die heur een ied zweerd het en
die niet naokomt, daor niet an holen.
35 Ze zullen gieniene van de dood red-
den, en gien zwakke huden tegen iene mit
macht. 36 Een bliende kun ze niet zien
laoten, en iene uut de nood helpen kun ze
niet. 37 Over wedevrouwen zullen ze heur
niet ontfarmen, en wezen laoten ze an
heur lot over. 38 Die hoolten, mit goold
belegde en verzulverde goden bin bikkel-
had; alleman die heur vereert komt be-
dreugen uut. 39 Hoe is et dan meugelik
dat de meensken daenken of zeggen dat et
goden binnen?

40 Trouwens, de Chaldenen hebben
zels ok mar weinig achtinge veur hun go-
den. As ze iene tegenkommen die niet
praoten kan, gaon ze naor Bel mit de
vraoge om him weer praoten te laoten –
krek as hi'j dat deur het! 41 Et komt niet
in heur op om heur goden vot te doen, zo
dom bin ze. 42 Heur vrouwluden zitten,
mit een kore om heur henne, langs de
weg om zemels te branen. 43 As iene van
heur deur iene die daor langes komt mit-
neumen is om gemienschop mit him te
hebben, begint ze heur buurvrouw te hu-
nen omreden die niet uutkeuzen wodde –
heur kore is nog hiel – en zi'j wel. 44 Alles
wat d'r gebeurt mit die goden is leugen en
bedrog. Hoe is et dan meugelik dat et volk
daenkt of zegt dat et goden binnen?

45 Ze bin maekt deur timmerluden en
gooldsmeden; ze kun alliend mar wodden
wat de ambachtsluden van heur maeken
willen. 46 As de maekers zels mar kot te
leven hebben, 47 hoe zollen dan wat zi'j
maeken goden wezen kunnen? Alliend
bedrog en belediging laoten ze nao an
heur naokommelingen. 48 As die goden in
oorlogen of rampen terechtekommen,
bepaolen de priesters mittenneer waor ze
heur mit heur verschoelen zullen. 49 Hoe
is et dan meugelik dat et volk niet deurhet
dat et gien goden binnen: ze kun heurzels
niet iensen huden tegen oorlogen of ram-
pen! 50 Omreden et hoolten, mit goold
en zulver belegde goden binnen, wodt
aachterof wel dudelik dat et allemaole mar
bedrog is. Ieder volk, iedere keuning zal
inzien dat et gien goden binnen, mar et
wark van meenskehanen, en dat d'r niks
goddeliks in heur is. 51 An alles is toch te
vernemen dat et gien goden binnen?

52 Argens een keuning anstellen kun ze
niet, en de meensken regen geven ok niet;
53 een oordiel over heur vellen lokt ze ok
al niet, laot staon dat ze iene redden die
onrecht te verneren het. 54 Ze bin zo
machtig as de kri'jen tussen hemel en
eerde. As d'r braand komt in de tempel
van die hoolten, mit goold en zulver be-
legde goden, zuken heur priesters een vei-
lig hennekommen, mar zi'jzels wodden
krek as de dreegbalken een prooi van de
vlammen. 55 Tegen een keuning of tegen
vi'janen kun ze heur ok niet verzetten.
56 Hoe is et dan meugelik dat de meens-
ken erkennen of geleuven dat et goden
binnen?

Die hoolten, mit goold en zulver be-
legde goden zullen niet veilig wezen veur
dieven en rovers: 57 ze raeken heur goold
en zulver kwiet an wie mar stark genoeg
binnen, en die gaon d'r dan ok nog van-
deur mit de kleraosie die ze anhadden;
verweren kun ze heur niet. 58 Ie kun dan
ok beter een keuning wezen die him
moedig toont, of nuttig diggelgoed dat de
eigener van dienst is, as zoe'n leugenach-
tige god; of bi'jglieks een huusdeure, die
alles wat binnen is beveiligt, of een hool-
ten staonder in een peleis – alles beter as
die leugenachtige goden! 59 Neem de
zunne, de maone en de steerns: zi'j strao-
len en wodden uutzunnen om nuttig te
wezen, en ze bin geheurzem. 60 En zo

maekt de bliksem as hi'j him zien lat een
geweldige indrok. En de wiend wi'jt
rondomme. 61 As de wolken van God
kommedaosie kriegen om de hiele wereld
over te gaon, doen ze dat ok. 62 En et
vuur dat vanuut de hemel stuurd wodt om
bargen en bossen te verteren, dot wat d'r
zegd wodt. Bi'j al disse verschiensels, mit
heur geweldige krachten, valen die goden
in et niet. 63 Daoromme kan et volk toch
onmeugelik daenken of zeggen dat et
goden binnen: ze bin niet in staot om
meensken te veroordielen of goed te doen.
64 Aj'm now dan weten dat et gien goden
binnen, hebbe d'r dan gien ontzag veur.
65 Ze kun keunings niet vervluken en
niet zegenen. 66 Ze kun de volken gien
tekens an de hemel zien laoten, ze kun
niet schienen as de zunne, gien locht ge-
ven as de maone. 67 Dieren bin nog beter
of as zi'j, want die kun heurzels temeensen
redden deur naor een verschoel te vloch-
ten. 68 Oons bliekt dan ok hielemaole
nargens uut dat et goden binnen; hebbe
d'r dan ok gien ontzag veur. 69 Krek as
een voegelverschrikker in een komkom-
merveld niks bescharmt, zo is et mit heur
goden van hoolt, zulver en goold. 70 En
zo lieken heur hoolten, mit goold en zul-
ver belegde goden ok op een stiekelstruke
in een appelhof waor een voegel op zitten
gaot, of op een liek dat in et duuster ligt.
71 Uut et votrotten van de sangen stoffen
en et marmer waor ze mit in de kleren
binnen, kuj' wel ofleiden dat et gien
goden binnen. En dan bin ze zels an de
beurt om te vergaon, tot grote schaande
van et laand. 72 Daoromme is et beter
gien ofgodsbeelden te hebben en een
rechtveerdig meenske te wezen, want dan
staoj' niet bloot an spot en schimpen.